

การพัฒนากิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบบประสมประสาน เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The developing the Integrated Teaching Activity for Social Studies, Religion and Culture on Know to Think, Know to Hold Moral Values for Grade 7 Students

ศิริรินทร์ทิพย์ ไชยสีหา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังจากการที่นักเรียนได้รับการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานที่พัฒนาขึ้น (4) ศึกษาระดับความพึงพอใจในการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานของนักเรียนที่ได้รับการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 23 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการสอน อาทิ เช่น แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู, แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน, แบบบันทึกเหตุการณ์ขณะทำการสอนของครู และแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร เครื่องมือที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอน อาทิเช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีวงจรปฏิบัติการวิจัยทั้งหมด 3 วงจร ดังนี้ วงจรปฏิบัติการที่ 1 เรื่อง พุทธคุณ 9, ทุกข์ สมุทัย นิโรธ วงจรปฏิบัติการที่ 2 เรื่อง มรรค ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 เรื่อง โกศล 3 ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และเมื่อสิ้นสุดในแต่ละวงจรผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและบทเรียนกิจกรรมวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในวงจรปฏิบัติการต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ชั้น ได้แก่ ประสิทธิภาพแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม การทดลองภาคสนาม และการทดลองการเรียนรู้ตามแผน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างโดยการทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.87/91.17 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ กิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าดัชนี

¹ ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
kurusirintip07@gmail.com

ประสิทธิผลเท่ากับ 0.7336 แสดงว่า กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 73.36 นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ประสมประสาน, มัชฌิมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were (1) to develop integrated teaching activity for Social Studies, Religion and Culture on Know to Think, Know to Hold Moral Values for grade 7 students to meet the efficiency criteria of 80/80, (2) to study effectiveness index of learning activity for Social Studies, Religion and Culture on Know to Think, Know to Hold Moral Values for grade 7 students, (3) to compare academic achievement before and after learning the developed integrated teaching activity for Social Studies, Religion and Culture, and (4) to study the satisfaction with the developed integrated teaching activity for Social Studies, Religion and Culture. The sample of this study was 23 students in grade 7/2 in the first semester, academic year 2018 at Phra That Kham Kaen Phittayalai School, Nam Phong District, Khon Kaen Province. The sample was selected based on a simple random sampling. The research instruments were observation form of teacher teaching behavior, the observation form of students learning behavior, the record form of the teacher teaching, and quiz. Instruments for evaluating the efficiency of teaching and learning activities were academic achievement test and student satisfaction questionnaire. This study was an action research with three action research cycles, namely: 1) — virtues or attributes of the Buddha, Suffering, Origin of suffering, Cessation of Suffering, 2) the Noble Eightfold Path, the Threefold Learning, Two Subjects of Meditation, Right Exertions, and 3) Proficiency, You are who you associate with. Pay respect to respectable person. When ending each cycle, data collected were analyzed by the researcher and research assistant to reflect the performance to improve teaching and learning activities for Social Studies, Religion and Culture activities in the next operating cycle. The developed activity model consisted of 4 stages, namely single performance, group performance, field experiment and experimental learning. Data were then analyzed by determining mean, standard deviation and t-test. The results shows that the efficiency of the developed integrated teaching activity for Social Studies, Religion and Culture on Know to Think, Know to Hold Moral Values for grade 7 students was 92.87 / 91.17, which was higher than the set criteria. Its effectiveness index was 0.7336, indicating that the developed teaching activity could increase students' knowledge by 73.36 percent. Students taught by the developed integrated teaching activity had higher academic achievement than before with a statistical significance level of .05. Students' satisfaction with the developed integrated teaching activity was at the highest level.

Keywords: Social Studies, Religion and Culture, Integrate, Secondary school

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

โลกยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนในปัจจุบันส่งผลให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาทางสังคมหลาย ๆ ด้าน อีกทั้งโลก และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การต่อสู้ดิ้นรนแข่งขันกันในเรื่องสังคม และทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของความเจริญด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ และมีแนวโน้มจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น หากประชาชนยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง การพัฒนาด้านจิตใจของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.) การจัดการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อคงจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนเป็นไปในทางที่เหมาะสม และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (บุญชม ศรีสะอาด, 2558).

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จัดเป็นสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่รัฐบาลได้กำหนดไว้เป็นนโยบายและมาตรการในการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถยืนหยัดอย่างไทยในประชาสังคมโลก ทั้งปัจจุบันและอนาคต โดยการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นคนดีมีคุณธรรม มีความสามารถในการร่วมกันดูแลรักษาวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ , 2551 : 1)

ปัญหานักเรียนขาดคุณธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เกิดจากสาเหตุหลายประการทั้งจากตัวผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนและตัวครูซึ่งพบว่าครูในยุคปฏิรูปการศึกษา ยังไม่เข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง ทำให้เลือกวิธีสอนที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ครูไม่ได้ประเมินความพร้อม และความสามารถของเด็กแต่ละคนว่าจะสามารถทำได้สำเร็จหรือไม่ นักเรียนจึงเกิดความเครียด และไม่มีความสุขในการเรียน สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งหวังให้ผู้เรียน เก่ง ดี มีความสุข จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ขาดคุณธรรม และมีพฤติกรรมไม่เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ปริศนา ศุภดล. (2556). หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนดให้เรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากถ้ามีคุณธรรมแล้วจะส่งผลให้ดำเนินชีวิตโดย ไม่เดือดร้อน มีความสุข พึงพาตนเองได้ ซึ่งเราควร จะเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด จากการศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อาทิ งานวิจัยของกัญญภัค สุวรรณศรี (2556: 99–103) อรพิน พงเจริญ (2556: 106) พบว่า วิธีสอนแบบบูรณาการทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงขึ้น เพราะวิธีการสอนแบบบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียน

ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้ช่วยเหลือปฏิสัมพันธ์กันและได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย พัฒนาการกระบวนกรคิด สังคมคุณสมบัตการคิดแก้ปัญหา ความใฝ่รู้ คุณากร บัวโฮม. (2558).

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และจากการศึกษาารูปแบบการสอน แบบบูรณาการ การเรียนแบบร่วมมือแบบ STAD และกระบวนกรคิด ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา เห็นว่ารูปแบบการสอนทั้ง 3 รูปแบบ เป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีประโยชน์ต่อผู้เรียน เหมาะสมที่จะนำมาใช้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 รูปแบบมาประสมประสานเข้าด้วยกัน เรียกว่า “การสอนแบบประสมประสาน” เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรมโดยเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนยากต่อการทำความเข้าใจ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการสอนแบบประสมประสานโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับบทเรียนกิจกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องนี้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด และแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในการที่จะนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้วพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนกิจกรรม ชุด รู้คิด รู้ธรรม ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัย จึงต้องการที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยวิธีการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนกิจกรรม ชุด รู้คิด รู้ธรรม ร่วมกับการสอน แบบประสมประสาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังจากการที่นักเรียนได้รับการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานที่พัฒนาขึ้น
4. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานของนักเรียนที่ได้รับการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. กิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบประสมประสาน เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. กิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบประสมประสาน เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีประสิทธิผลไม่น้อยกว่า 0.50
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนที่ได้รับการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบประสมประสาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบ ประสมประสาน มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มนักเรียนโดยใช้ความน่าจะเป็น โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random) ซึ่งให้นักเรียนเป็นฐานในการสุ่มจำนวน 1 ห้องทั้งหมด 23 คน

2. แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย

แบบแผนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิจัยตามแผนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ **ขั้นการวางแผน (Planning)** ได้กำหนดการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

กำหนดคณะทำงานผู้ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ผู้ช่วยวิจัย และนักเรียน ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ตลอดทั้งวิเคราะห์ปัญหาด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ขาดการฝึกฝนทักษะทำให้นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

วางแผนการดำเนินงาน วิเคราะห์หลักสูตร ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศึกษาและสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการสอนของครู ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แบบบันทึกเหตุการณ์ขณะทำการสอนของครู และแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร,

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ สร้างเกณฑ์การประเมินสำหรับเครื่องมือต่าง ๆ ให้ความรู้แก่ผู้ช่วยวิจัย คือ ครูผู้สอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับการสอนเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบประสมประสานและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนชี้แจงวิธีการวัด และประเมินทักษะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ช่วยวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ

ขั้นปฏิบัติการ (Action) เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบประสมประสานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา ดำเนินการสอนในขณะปฏิบัติการสอน มีการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปพร้อมกัน

ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพฤติกรรมการ

เรียนการสอนที่เกิดขึ้นโดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย สังเกตกระบวนการปฏิบัติการ (The Action Process) และผลของการปฏิบัติ (The Effect of Action) โดยใช้เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบบันทึกเหตุการณ์ขณะทำการสอนของครู แบบทดสอบย่อยและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์บันทึกของผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริงมาวิเคราะห์ วิพากษ์ อภิปราย และร่วมกันสรุป ศึกษาถึงปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการแก้ไขปรับปรุง โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ของนักเรียน อันเกิดจากการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนใหม่ เพื่อให้ได้แบบแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิควิธีการที่เหมาะสมที่จะพัฒนากิจกรรมการสอนในวงจรต่อไป

ขั้นการหาประสิทธิภาพของบทเรียนกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยว ผู้วิจัยได้นำบทเรียนกิจกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 4 คน โดยให้นักเรียนศึกษาบทเรียนกิจกรรมคนละชุดเพื่อหาข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ เช่น ความยากง่ายของภาษา คำสั่งความเหมาะสมของรูปภาพ และเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละชุดของนักเรียนแล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 2 การหาประสิทธิภาพแบบกลุ่ม โดยนำบทเรียนกิจกรรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย จำนวน 12 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ การจดบันทึก เพื่อหาข้อบกพร่องและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 3 การทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยได้บทเรียนกิจกรรมไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของบทเรียนกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย จากการทำผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้บทเรียนกิจกรรมภาคสนาม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากในกิจกรรม เรื่อง พุทธคุณ 9 นักเรียนใช้เวลานาน จึงได้ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ใหม่ ให้มีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนคำชี้แจงในใบกิจกรรม ผู้วิจัยได้ปรับคำชี้แจงใหม่ให้สั้น และกระชับมากขึ้น เนื่องจากบางคำชี้แจงยาวเกินไปทำให้นักเรียนเกิดความสับสน ทั้งนักเรียนยังใช้เวลาในการอ่านคำชี้แจงนานทำให้เสียเวลาในการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การทดลอง นำบทเรียนกิจกรรมที่ผ่านการหาประสิทธิภาพทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว นำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 23 คน ประกอบกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชี้แจง แนะนำและให้ความรู้แก่ผู้ช่วยวิจัย คือ ครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนกิจกรรม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนชี้แจงวิธีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 14 แผน พิจารณาและทำแบบทดสอบท้ายวงจร โดยผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(1) วงจรที่ 1 ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2-5 เรื่อง พุทธคุณ 9, ทุขข์ สมุทัย นิโรธ พร้อมศึกษาบทเรียนกิจกรรมประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ ชุดที่ 2 – 5 และทำการทดสอบย่อยท้ายวงจร

(2) วงจรที่ 2 ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6-9 เรื่อง มรรค ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 พร้อมศึกษาบทเรียนกิจกรรมประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ ชุดที่ 6 – 9 และทำการทดสอบย่อยท้ายวงจร

(3) วงจรที่ 3 ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10-13 พร้อมศึกษาบทเรียนกิจกรรมประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ ชุดที่ 10 – 13 เรื่อง โภคัล 3 ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และทำการทดสอบย่อยท้ายวงจร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทั้งเชิงเนื้อหา เชิงตัวเลข โดย

ใช้สถิติพื้นฐาน แล้วนำผลที่ได้ไปเทียบเกณฑ์เพื่อทราบผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และสรุปเป็นผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยการหาค่า E_1/E_2 ผลปรากฏดังนี้

1) ผลการทดลองเดี่ยว ในการทดลองเดี่ยว ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักเรียน จำนวน 4 คน ซึ่งมีความรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับสูง 1 คน ปานกลาง 2 คน และต่ำ 1 คน ได้พบข้อบกพร่องเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนจะใช้เวลาแต่ละขั้นตอนนานเกินกว่าเวลาที่กำหนด ในส่วนของบทเรียนกิจกรรม พบว่า เอกสารเสริมความรู้มีเนื้อหามากเกินไป ต้องปรับปรุงให้เหมาะสม ส่วนภาษาที่ใช้ต้องกระชับรัดกุม ชัดเจนและเข้าใจง่าย คำถามในกิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่ชัดเจน ต้องปรับคำถามให้ชัดเจนตรงประเด็นยิ่งขึ้น

2) ผลการทดลองกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักเรียนจำนวน 12 คนซึ่งมีความรู้ทางสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับสูง 4 คน ปานกลาง 4 คน และต่ำ 4 คน ได้พบว่าเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนไม่สอดคล้องกับเวลาที่กำหนดไว้ได้ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา ในส่วนของบทเรียนกิจกรรม พบว่า ภาพบางภาพมีขนาดเล็ก ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาได้ปรับปรุงให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และสอดคล้องกับเนื้อหา เอกสารเสริมความรู้บางเรื่องมีข้อความไม่ชัดเจน ได้ปรับปรุงให้เหมาะสม ทั้งส่วนภาษาให้กระชับ รัดกุม ชัดเจนและเข้าใจง่าย คำถามในกิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่ชัดเจน ได้ปรับคำถามให้ชัดเจน ตรงประเด็นยิ่งขึ้น

3) ผลการทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนกิจกรรมที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนพระธาตุ ขามแก่นพิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และไม่เคยเรียนเนื้อหา เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม พบว่า ภาพประกอบบทเรียนกิจกรรมมีความเหมาะสม คำถามในแต่ละกิจกรรมกระชับ ชัดเจน จึงได้นำแผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนกิจกรรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

4) ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ และบทเรียน กิจกรรมจากการใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ได้ค่าประสิทธิภาพ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ปีการศึกษา 2561

หัวข้อ	เกณฑ์มาตรฐาน	ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
1. พุทธคุณ 9	80/80	85.41 / 84.59
2. ทุกข์	80/80	90.00 / 89.79
3. สมุทัย	80/80	92.76 / 90.70
4. นิโรธ	80/80	88.16 / 86.43
5. มรรค	80/80	88.14 / 94.57

หัวข้อ	เกณฑ์มาตรฐาน	ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
6. ไตรสิกขา	80/80	91.57 / 86.07
7. กรรณฐาน 2	80/80	89.29 / 88.14
8. ปธาน 4	80/80	90.00 / 89.14
9. โกศล 3	80/80	91.43 / 89.57
10. ไม่คบคนพาล	80/80	92.14 / 91.68
11. คบบัณฑิต	80/80	95.00 / 94.73
12. บูชาผู้ที่ควรบูชา	80/80	96.43 / 95.46
รวมเฉลี่ย	80/80	92.87 / 91.17

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า จากการทดลองหาค่าประสิทธิภาพของกิจกรรม การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 92.87/ 91.17 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

การเปรียบเทียบผลการทดสอบย่อยในแต่ละวงจรปฏิบัติการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการหาค่า t -test (Dependent Samples)

เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบประสมประสาน ครบทั้ง 4 แผนแล้วได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยวงจรเมื่อเสร็จสิ้นวงจรที่ 1 เพื่อเป็นการทดสอบความเข้าใจหลังจากเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบประสมประสาน ในวงจรที่ 1 จากนั้นระบุสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไข ปัญหา เพื่อนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมในวงจรที่ 2 และที่ 3 ตามลำดับ

1) ผลการทดสอบย่อยหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบประสมประสาน

จากการทดสอบย่อยหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบประสมประสานทั้ง 3 วงจร ผู้วิจัยขอเสนอคะแนนเฉลี่ยและร้อยละของแต่ละวงจร เพื่อทำการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของนักเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและร้อยละของความก้าวหน้าทางการเรียนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 – 3

วงจรที่	คะแนน			คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน	
	เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด	คะแนน	ร้อยละ
1	10	10	7	7.94	79.41
2	10	10	8	8.09	80.88
3	10	10	8	8.47	84.71

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบย่อยท้ายวงจรที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ย 7.94 คิดเป็นร้อยละ 79.41 ผลการทดสอบย่อยท้ายวงจรที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 8.09 คิดเป็น ร้อยละ 80.88 ผลการทดสอบย่อยท้ายวงจรที่ 3 มีคะแนน

เฉลี่ย 8.47 คิดเป็นร้อยละ 84.71 ซึ่งผลการทดสอบทำวงจรพบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 3 วงจรแล้วสามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนในเรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ให้มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์คะแนนความรู้ที่กำหนดไว้

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวงจรและวิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มีดังนี้

ตารางที่ 2 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของวงจรที่ 1

สภาพปัญหาและข้อบกพร่อง	แนวทางแก้ปัญหา
1. กิจกรรมการเรียนการสอน - การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าแผนที่วางไว้	- ครูกระชับเวลา และปรับกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมทันกับเวลา
2. บทเรียนกิจกรรม - คำชี้แจงยังไม่ชัดเจน	- ครูปรับคำชี้แจงให้กระชับและชัดเจนยิ่งขึ้น

ตารางที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของวงจรที่ 2

สภาพปัญหาและข้อบกพร่อง	แนวทางแก้ปัญหา
1. กิจกรรมการเรียนการสอน - ครูนำเข้าสู่กิจกรรมที่เรียนช้า ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามีกิจกรรมน้อย	- ครูกระชับเวลา และปรับกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมทันกับเวลา
2. บทเรียนกิจกรรม - คำชี้แจงในบทเรียนกิจกรรมไม่ชัดเจน ทำให้นักเรียนเกิดความสับสน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ผิด	- ควรปรับคำชี้แจงในบทเรียนกิจกรรมให้ถูกต้อง ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของวงจรที่ 3

สภาพปัญหาและข้อบกพร่อง	แนวทางแก้ปัญหา
1. กิจกรรมการเรียนการสอน - มีบางกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนใช้เวลาปฏิบัตินานเกินไปจนทำให้ครูต้องเร่งกิจกรรมท้าย ๆ	- ครูกระชับเวลา และปรับกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมทันกับเวลา
2. บทเรียนกิจกรรม - เอกสารเสริมความรู้มีเนื้อหาเยอะมากเกินไป	- ได้ปรับเนื้อหาของเอกสารเสริมความรู้ให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ศึกษามากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน ทดสอบกลุ่มเป้าหมายก่อนทำการสอน หลังจากที่คุณวิจัยทำการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน ทดสอบกลุ่มเป้าหมายหลังเรียน แล้วนำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ปีการศึกษา 2561

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t - test
ก่อนเรียน	23	7.45	2.87	27.05*
หลังเรียน	23	24.56	3.04	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, $t_{(0.05,22)} = 1.70$

จากตารางที่ 5 พบว่า จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2561 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 7.45 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 24.56 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิเคราะห์หาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบผสมผสาน เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏดังตารางที่ 14 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 หมายความว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดจากการสังเกตบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้บทเรียนกิจกรรมทั้ง 12 ชุด ประกอบการสอนแบบผสมผสาน พบว่า เป็นการส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ได้ดีมาก นักเรียนทุกคนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนาน นักเรียนที่เรียนเข้าใจแล้วก็จะรีบทำงานให้เสร็จ และคอยให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนไม่เข้าใจ ทำให้การทำกิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

จากผลการทดลองสรุปผลได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.87/91.17 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. กิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7336 แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 73.36

3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนจากวงจรที่ 1 ถึง 3 เพิ่มขึ้นตามลำดับ

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน เรื่อง รู้คิด รู้ธรรม ปัญหาที่พบคือ นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้และระดับความสามารถที่แตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องยากที่นักเรียนทุกคนจะเข้าใจเนื้อหาของเรื่องที่เรียนได้พร้อมกันในระยะเวลาที่จำกัด ดังนั้นผู้ศึกษาหรือครูผู้สอนต้องกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดเวลาไว้สำหรับสอนเสริมในเนื้อหาที่ยากแก่การเข้าใจของนักเรียน

2. การนำรูปแบบการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสานไปใช้ ผู้ศึกษาหรือผู้นำไปใช้ควรศึกษากระบวนการ ขั้นตอนการสอนและเตรียมความพร้อมในทุกๆด้านไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด

3. การปฏิบัติกิจกรรมควรมีการปรับยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมโดยควรกำหนดชิ้นงานที่ใช้เวลาในการทำไม่มาก สำหรับทำกิจกรรมในห้องเรียน ส่วนชิ้นงาน/กิจกรรมที่ต้องใช้เวลาและความละเอียดมากควรมอบหมายให้นักเรียนไปทำนอกเวลาเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการคิดตามขั้นตอนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคสแตค (STAD) เทคนิคจิกซอร์ (Jigsaw) เทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) และกลุ่มเทคนิคกลุ่มแข่งขันตอบปัญหา (TGT)

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และความคงทนในการเรียนรู้ตามขั้นตอนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบบประสมประสาน ระหว่างบทเรียนกิจกรรม บทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และบทเรียนการ์ตูนว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. โรงเรียนควรมีการจัดอบรมเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการนำรูปแบบการสอนแบบประสมประสานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน คิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด “การบูรณาการ”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญภัค สุวรรณศรี. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนแบบบูรณาการกับการสอนปกติ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- คุณากร บัวโสม. (2558). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง อาหารเพื่อสุขภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพรเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). การพัฒนาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- _____. (2557). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปริศนา ศุกดล. (2556). ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เผชิญ กิจระการ. (2557). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (E₁/E₂). วารสารการวัดผลการศึกษา, 7(1), 44-51.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2557). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณจริย์ มั่งสิงห์. (2556). การสอนเพื่อเปลี่ยนมโนคติ. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2556). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ.
- วัฒนา เจริญพงษ์. (2556). การใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัฒนา ผลทวี. (2557). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องถ่ายภาพเพื่อการสื่อความหมาย. วารสารวิจัยและฝึกอบรมสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 4(3), 40-52.
- วัฒนาพร ระบุทุกซ์. (2557). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลีฟเพรส.
- วิภาวรรณ ชูเจริญ. (2557). แนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วีระเดช เชื้อนาม. (2557). เจาะแก่น Child centered การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคืออะไร. วารสารวิชาการ, 5(2), 2.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2557). หลักการสอน. อดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). คู่มือครูแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ศิริพร ทิพย์คง. (2556). **วิจัยการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

สุภาวดี คุณเมือง. (2556). **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เน้นบูรณาการ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวิทย์ มูลคำ. (2557). **ครบเครื่องเรื่องการคิด**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

สุวิมล ว่องวานิช. (2556). **วิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อชิรญา พงษ์จำนง. (2557). **ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรรถัย มูลคำ และคณะ. (2556). **Child centred: Storyline method: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

อรพิน พาเจริญ. (2556). **ผลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.